

V
I
G
R
E
D

ŽENSKI LIST

1930

8

Pazite na ime Schicht in na znamko Jelen!

Vsaki komad Schichtovega
terpentinovega mila nosi
oba navedena znaka, znana
po skozi 80 let izkušenem
Schichtovem milu Schich-
tovo terpentinovo milo
daje bogato in mehko pe-
no, čisti hitro in štedljivo
Vaše drago perilo.

Namakati s pralnim praškom
Ženska Hvala, prati s Schich-
tovim terpentinovim milom.

Dr Rosm. Gassner — O. V.:

O ljubezni.

Gotovo nihče ne loči dobrote od ljubezni. Saj dobrota je odlična lastnost ljubezni. Toda zamerila mi ne boš, ako bom še posebe govorila o topli ljubezni, ki jo pozna vsaka žena.

To, kar v splošnem imenujemo ljubezen, je težko opisati. Psiholog pravi, da je moč, ki vodi srca brez sodelovanja volje in razuma.

Mrzlo in mrtvo zveni ženi ta definicija, saj ona čuti, da je ljubezen temeljna moč njenega življenja.

Njena ljubezen se razlikuje od ljubezni moškega. Vsa otroško čista in matersko nežna je v svoji težnji. Odkar je bila dana božja zapoved: »Ustvarimo mu družico«, kraljuje kot veličastna sila v nas, ki nas nagiblje bližnjemu pomagati, zanj se žrtvovati, ga podpirati in spremljati. Po njej je ženskemu bitju vtisnjen značilen neizbrisljiv pečat. Po ljubezni se ženska duša vedno bolj oprošča egoističnih misli in izpolnjuje svoje življenje z deli za druge. Kot plamen želi, da vžiga, kot rodovitna zemlja želi prinašati blagoslova.

Žena ne zahteva za svojo požrtovalno ljubezen nikake odškodnine: ne denarja, ne imetja, niti slave, časti in priznanja. Samo nekaj si želi: protiljubezni. Za ljubezen se često bori z demonsko silo in žarečo zavistjo.

Kakor je blagoslovljena nesebična ženska ljubezen, tako strašne so posledice zahteve po ljubezni.

Ozri se v življenje in spoznala boš, da leži vprav v tem najgloblja beda žene, ki se roga vsaki rešitvi ženskega oprašanja, dokler se ne naučimo: sebe premagati.

Preišči nemirne vrelce svojega srca: današnja zavist in včerajšnjo neplemenitost, mala maščevalna dejanja — morda pred mnogimi leti. Vse se steka v veliko morje koprnenja po ljubezni, v težnji, ki jo oso napolnjuje — biti ljubljena.

Kako čudna se nam zdi ženska nrao brez tega spoznanja za našo najmočnejšo in najslabšo stran!

Ni pa za ženo brezpomembna velika in močna strast ljubezni. Kako bi drugače služile življenju — neutrudljivo stremečemu, večno zahtevajočemu? Požrtovalne ljubezni potrebujemo za materinstvo, s hrepenenjem po ljubezni pa priklepamo zvestobo na sebično zemljo.

Zvesta ženska ljubezen je vedno materinska ljubezen, pa naj bo to ljubezen do soproga, do otrok ali prijateljice, bodisi da je tiho češčenje junaka, ali skrb za ubogo starko. Celo v srcu neveste je vsa materinska, četudi prekipeva mlade sreče za gnezdecem, kjer se bo čutila varna. Toda komaj ga je našla, že skrbi za onega, ki ga ji je zgradil.

Ne more drugače kot neprestano skrbeti in premišljati: s tem bi lahko osrečila in razveselila, to je dobro in tam je nevarnost, to bo zvestobo ljubezni ojačilo — in tu, ah tu se zopet rahljajo vezi.

Ta pramočna, življenjsko sveža materinska ljubezen, ki je ne moremo še imenovati dobroto, zori v dobroto. Vse ogreva, vse izpolnjuje, vse olajšuje, nas preseneča in pretresa.

Njena sveta izpora sta usmiljeno sočutje in ponižno spoštovanje.

Toda kje je na zemlji kotiček, kamor ne bi zavel strupen dih čutnosti?

Tudi najzvestejša ljubezen potrebuje dnevnega očiščevanja v vrelcih milosti, da ostane kot cvet vsa čista in dehteča — polna sočutja in spoštovanja.

Vsa ljubezen je bolna in uboga, dokler ne korenini v Bogu in se k Njemu zopet ne steka. Božja ljubezen pretvori vse nizko svetne ljubezni v očiščeno zlato.

Duša prosto zadiha, saj so strte spona sebičnosti, nevoščljivosti in maščevalnosti. Čista in močna pričakuje božji klic, da se žrtuje.

O, najsvetejša ura, v kateri se ženi izpolni vroča želja, v kateri je utešeno njeno hrepenenje po ljubezni!

Si morda katerikrat opazila bridkost v materinskem srcu, na katerem je počival otrok? Otrok ves majhen in ubog, ki potrebuje in zahteva od mamice neprestanih neštetih žrtev? — Ne, samo blaženo srečo, samo vriskajoče veselje!

Si morda zapazila žalost v potezah žene, ki je blagoslovljaje sklepala roke nad svojim duhovnim otrokom, ki ga je z neizmernimi žrtvami odrešila? Ne, samo iskreno zahvalo Dobrotnemu, ki je tudi njej naklonil materinsko srečo — reševati in blagoslovljati.

Ljubezen vse prenese, vse veruje, vse potrpi. (Kor. 1, 13/7.)

Zlate niti tke dobroti in je vodnica mnogih ženskih kreposti.

Brez ljubezni je naša duša instrument brez blagodonečega glasu, naše življenje brez vsebine in pomena.

Kolik greh, ako bi hoteli iz ženskih src iztrgati ljubezen!

O, razširimo rajši svoje duše, da bodo živele in se razcvitale v solnčnem žaru lepe ljubezni!

Dr. France Debevec:

O lepoti duše.

(Konec.)

V čem prav za prav obstoja dejavnost, aktivnost naše duše? Ona pojmuje, misli, sklepa, čuti; enkrat modruje v stoičnem miru, drugič valuje v morju strasti; ona išče, hoče, hrepeni; pogloblja se vase, sovraži, črti; koplje se v solncu veselja; zagrinja se v črne koprene tuge, tožba; včasih počiva v uspavajočem brezdelju, pa se tudi muči v skrajnem naporu do smrti; zna se obdati z debelimi zidovi egoizma, more pa tudi puščati vrata in okna odprta, da je dana priložnost za živo ljubezen in dobrotelost vsepovsod; izogiblje se z vso pazljivostjo zlega v misli, besedi, dejanju; išče z vso naslado prilik za nemoralo, zločin, greh.

Tako obsežno, skoraj brezmejno je polje za dejavnost duše.

Ko pride novorojenec na svet, je njegova duša kakor bela, nepopisana plošča, ki jo nam snovno predstavlja siva možganska skorja. Ni še modrosti, ni znanja, čustev, strasti. Toda dete raste, lovi utise, zbira pojme, sklepa, si razlaga. Prirojene sposobnosti in nagnjenja, na drugi strani vzgoja in vzgledi, na tretji strani prisvojena moč volje in značaja: to so elementi, ki dajejo pečat izoblikovani človeški duši. Različni so torej lahko ljudski duhovi, saj so bili tudi doživeti vtisi in razvojne poti raznovrstne. Nič ni torej čudnega, da niso vselej isti naši pojmi, misli, sodbe. Quot capita, tot sententiae. Kolikor glav — toliko misli. Bilo bi celo slabo znamenje za nas, kadar bi bili v svojem mišljenju premalo samostojni, kadar bi preradi gledali skozi očala vsakdanje okolice ali splošnega miljeja.

Predpogoj za pozitiven duševni napredek je: samostojna doslednost v dejavnosti duše.

Ze pri otroku opažamo, da zbira in hrani v spominu vtise; šele s temi se umsko obzorje širi.

Čim več (resničnosti) vemo, tem lažje se bomo duševno dobro udeleževali.

Duh se more tudi motiti; on zna nadalje sovražiti, želeči, delati zlo, škodovati kjerkoli. Možno je, da bi slabi vtisi in vzgledi neugodno učinkovali na duševnost. Zato mora biti vsako novo spoznanje pravilno in ob primernem času pripojeno dotedanjemu

duhovnemu zakladu. Biti mora takorekoč dobro prebavljeno, a prebavni sokovi so v tem slučaju: dotedanja izkustva, lastna trezna presoja.

Poglavitni mejnik, ob katerem gredo naša življenska pota in duhovi najraje in najčešče narazen, nosi napis oziroma vprašanje: Kaj smem, česa ne smem?

Neki potniki pravijo, da smejo vse; naj se duša na ta način izživi. Drugi trdijo: Česar sam ne želim, tega ne smem želeti in storiti drugim. Ostali ljudje nihajo med tema dvema devizama.

Ali nam je res vse dovoljeno? Opazujmo ljudi, ki po tem načelu mislijo, ravnaajo, žive. Laž, tatvina jim ne bo nobena prava zapreka; glede seksusa (spolnosti) ne bodo poznali norme in pravih mej. Če jim bo kazalo, se ne bodo ustrašili uboja in podobnih zločinov. Da bo uspevalo in cvetelo gospodarsko stanje te ali one denarne skupine, bodo brezobzirneži skrbeli in agitirali za oboroževanje in nove, smrti bogate vojske. Kdor pravi, da mu je vse dovoljeno, kar je njemu všečno in koristno, ta je vir nebrojnih žrtev, žalosti, trpljenja za druge.

Drugi potniki se bodo ob mejniku odločitve odzvali, vsaj skušali odzvati klicu: Česar ti prirojena notranja vest, privzgojena etična načela ne bodo dovoljevala, temu se skušaj izogniti. Kar sebi želiš, to želi in stori tudi drugim. Najgloblje je ta altruistični klic izražen z besedami: Ljubi svojega bližnjega ko samega sebe.

Razmislimo ta klic. Težko gre biti dober, odreči se tej ali oni ugodnosti na ljubo sosedu, deliti to ali ono vrednoto z drugim. Treba je res mnogo dobre volje in odločnosti, da vztrajno sledimo temu klicu. Nesebična ljubezen raste le na žrtveniku samoodrekanja? Naša duša je torej res nagnjena k slabemu.

Vzgajati lepo dušo se pravi: v prvi vrsti onemogočati aktivnost zlega hotenja, v drugi vrsti pospeševati dobro, ljubezni polno hotenje v vsej njegovi dejavnosti.

Prav je, da poznamo lepoto umetnin katerekoli vrste, da imamo smisla za lepo besedo, družabnost, dostojno modo. Toda vse to more biti največ le mikaven okvir okoli divne slike, ki jo predstavlja lepa duša.

Duševna lepota ni toliko vezana na stan, poklic, znanje, zunanji nastop, tudi ne vselej na umetniško dejavnost. Lepa duša sloni na stebrih krepke, vztrajne volje in uspešne borbenosti za preizkušena življenjska načela, katerih matica je lastna prirojena vest; duhovna lepota je tkanina, ki jo tke etična doslednost.

Ne mislimo pa, da se uspešnost etične borbenosti vselej javlja v trajnem, finem ponašanju, lepem, nesebičnem ravnanju, simpatičnem nastopu. Ne. So ljudje, ki jim je narava robata, ostra, mrka, posuta s trnjem odbijajočih lastnosti ali nagnjenj. In vendar bo delež zasluženja teh ljudi pri vzgajanju lepe duše znatno večji ko pri kom drugem, ki mu je duševnost od rojstva sem tiho jezerce, varno skrito med gorami, ki jih zla misel ali umazano početje težko prekorači.

Glejmo in skrbno čuvajmo ta svoj zaklad, svojo dušo, do smrti telesa vanj prikovano, od njega vplivano v življenju.

Polagajmo vso svojo brigo in pažnjo na to, da bo ta naš zaklad neprestno rasel in se množil z biseri in dragocenostmi, ki jih hočemo — čeprav s težkimi notranjimi in zunanjimi žrtvami — nabirati iz dneva v dan.

Gojimo neprestano — v kolikor nam dopuščata čas in poklic — vse, kar koli nas nagiba k lepemu, čeprav bo to morda le mala cvetka v posodi. Čim več lepega bo duša videla in doživela, temveč bo v njej smisla in veselja za vse pozitivno dobro, tembolj jo bodo odbijale odvratnosti.

S tem pa, da raste duša v svoji lepoti, prihaja bližje in bližje n a j v e č j i lepoti, ki more biti le in izključno: **Bog**.

Franjo Neubauer:

Za teboj!

(Za praznik vnebovzetja bl. D. Marije.)

Pohitel bi na griček Tvoj,
kjer tihi Tvoj je hram,
v nebo popel bi se od tam,
Marija, za Teboj!
Tvoj zadnji bi služabnik bil,
najnižji, ki bi Te čistil,
samo, da pil bi sladki mir,
ki Ti si ga prečisti vir.
Srce, ki bilo bi pri Tebi,
trpelo razočaranj ne bi.
V očesa Tvojega lesket
strmeč zatapljal bi pogled,
oči bi pravi čar spoznal,
ki tu sem ga zastonj iskal.
Kako iskal sem hrepenече,
da našel bi oči blesteče,
ki posijale v duše dno
in srečo bi mi dale vso!
Ni bilo deve niti žene,
da bi svetile ji oči,
lepote polne neskajljene,
ki v T v o j i h le očeh žari! — —
Kako sem v domišljiji živi
naslikal si obraz krasan,
od cvetja vrtnic bolj cvetan,
žareč v lepoti neminljivi!
Ni bilo sredi ga dooran,
ki v svetlu so žarele bajnem,
noben cvetel ni v čaru trajnem:
hitreje, nego kras cvetic
zvenela je lepota lic.
Marija, T v o j samo obraz
lepote rajske je izraz,
z njezove le nikdar miline
ne eden žarek ne izgine! — — —

Kako med svetom spet in spet
b e s e d želel sem piti med!
»Besedo mi povejte tisto,
ki najdem v njej ljubezen čisto,
veliko, vse obsegajočo,
kot žar poletni toplo, vročo,
sladkejšo od vonjav cvetov
akacije in šmarnic belih,
opojnejšo od vseh grozdov,
pod žgočim solncem dozorelih!«
Tako sem prosil ustnic slaj
in hrepenече čakal, čakal,
ko je blestel deviški maj;
ko žgoči je žarel sijaj,
in — razočaran — plakal, plakal!
Besede bilo ni mogočne,
tako ni bilo milozvočne,
ni bilo je dovolj sladké
nikjer nikoli za srcé.
Pred Tebe padel sem solzan,
Ti sama si besedo znala,
ki bol jo moja je iskala
po svetu širnem noč in dan.
Ljubezni večne srečna hči,
besedo si izgovorila,
ljubiti si me naučila,
utésila si me le Ti!
Tam vrh goré v kapeli tihi
utihnilo so moji vzdih. —
Poromam spet na gorski svet,
pozdrave srčne Ti zapet
in razodet, kako odtod
želim na T v o j o Božjo pot
do sreče večne in do slave,
Marija, za Teboj v višave!

J. D.:

Moj poklic.

(Dopisi Vigrednic.)

(Nadaljevanje.)

V mesecu avgustu smo. S koncem tega meseca bo konec počitnic in v septembru se spet prično šole. Premnogi starši sedaj s skrbjo premišljajo, kam bi dali svojo hčerko, ki je morda pravkar dovršila osnovno šolo in tudi dopolnila štirinajsto leto.

Kam gredo vobče pri nas deklice manjpremožnih staršev po izpolnjenem štirinajstem letu? Na kmetih jih gre zelo dosti služiti v imovitejše hiše. Če je bila od mladih nog dela vajena in če je hiša, kjer bo služila, krščanska, je

deklica vobče kar zadovoljna; če ostane delavna, poštena, modra, se ji prej ali slej ponudi prilika, da se srečno omoži.

Kako je pa v mestih ali v bližini mest? Na stotine mladih deklet prične vsako leto delati v raznih tovarnah.

Za ti dve vrsti poklicev se ne zahteva posebna predizobrazba; kot kmet-ska dekla mora takoj prijeti za vsako delo, ki ji ga gospodinja odkaže, v tovarni pa predelavec (mojster) enkrat pokaže in dekle mora takoj razumeti in začeti. Kmet-ska dekla pravzaprav ni nikoli prosta: od jutra do večera je treba delati. Drugače je s tovarniško delavko: ko proti večeru zapiska tovarniška sirena, je delavka ves večer svobodna. Marsikatera bi ta čas rada koristno izrabila, rada bi se učila gospodinjstva, kuhe, šivanja itd., ako bi ji bila prilika dana; ali pri nas (n. pr. v Ljubljani) smo še daleč, daleč za naprednejšimi deželami; mlade tovarniške delavke bi se zvečer rade učile kuhati in tudi požrtvovalne krščanske gospe bi se dobile, ki bi brezplačno učile, ali kaj, ko pa ni mogoče dobiti — primerne kraja. Kakšna revščina! Glede pouka v šivanju je nekoliko boljše: Krekova prosveta v Ljubljani nudi vsako poletje proti majhni odškodnini delavkam možnost, da se nauče same si krojiti obleko.

Da se dekle izuči kakšne ženske obrti, ki jo potem lahko izvršuje doma, skrbi Drž. osred. zavod za žen. obrti, Ljubljana, Turjaški trg. O tem bo »Vigred« še pisala.

Za vse druge poklice — če se ne motimo — je potrebna predizobrazba.

Če hoče deklica priti v kako trgovino kot blagajničarka, knjigovod-kinja, za strojepisko itd., mora imeti dvorazredno trgovsko šolo. V trgovsko šolo pa sprejmejo le učenko, ki je dobro dovršila štirirazredno meščansko šolo ali pa prve štiri razrede srednje šole.

Ker je naval na to trgovsko šolo v Ljubljani silno velik, sprejmejo pred vsem tiste, ki prinesejo s seboj lepa spričevala z gimnazije, realke ali meščanske šole. In ker se že v I. razredu trgovske šole zida na neko prejšnje znanje nemščine, je vpeljan sprejemni izpit iz nemščine. V tem I. razredu se morajo nemščine precej učiti, da morejo potem v II. razredu slediti pri nemški trgovski korespondenci. Kakor slišimo, po dovršenem II. razredu službe ni lahko dobiti. Izjema je pri tistih učenkah, ki dobro znajo nemščino in srbohrvaščino; po teh je večkrat povpraševanje. Vendar pa se počasi vse absolventinje pririjejo do kruha. V kakšnih službah so? V državnih in zasebnih: pri pošti, pri srezih, pri banski upravi, v bankah, pri sodiščih, pri zadrugah, hranilnicah, pri odvetnikih, pri železnici, v pisarnah raznih trgovcev itd. Na razne strani torej vodijo pota iz trgovske šole. Ali še enkrat poudarimo: jezikov se je treba učiti; znanje jezikov, zlasti nemščine, je predpogoj za dobro mesto. (Žal namreč, čedalje manj je takih učenk (učencev), ki bi nemščino dobro obvladale.

Na vprašanje, kakšen razloček je med trgovsko šolo in med trgovsko akademijo, odgovarjamo: Za sprejem so isti pogoji; le potem ima trgovska akademija štiri letnike, pa francoščina je obvezna, ki je na trgovski šoli ni.

Kaj pa, če bi dekle hotelo biti šivilja ali vezilja, pa ne more dobiti mesta pri kaki mojstrovki, kjer bi se učila? Za take je v Ljubljani ženska obrtna šola. Ima tri oddelke: 1. za šivanje perila, 2. za izdelovanje oblek, 3. za vezenje. Vsak oddelek ima namen, da praktično izuči deklice v dotični stroki; dela se pa tudi za splošno izobrazbo ter za gospodinjstvo. Oddelka pod št. 1. in 3. imata vsak po dva letnika, oddelek pod št. 2. pa celo tri letnike. Odhodno spričevalo oddelka pod št. 2. in 3. nadomešča dokaz o pravilni dovitvi učne dobe (t. j. učno spričevalo ozir. pomočniški izpit) in daje pravico za izvrševanje krojaške obrti, omejene na izdelovanje otroških in ženskih oblek, ter za obrt zlatega, srebrnega in bisernega vezenja.

Za sprejem v prvi letnik v katerikoli teh treh oddelkov se zahteva: a) da ima učenka 14 let; b) da je dovršila osnovno šolo (odpustnica!); c) včasih tudi še sprejemni izpit iz ročnih del in risanja.

Če absolventke vstopijo v državno službo, pridejo na podlagi spričevala v III. uradniško kategorijo.

Katere šole bi bilo dekletom zlasti priporočati? Gospodinjske! Te trajajo po 10 mesecev. Nahajajo se: v Marijanišču (v Ljubljani), v Šiški (Krekova gospodinjska šola), v Repnjah na Gorenjskem (v župniji Vodice), v Mali Loki (župnija St. Lovrenc na Dolenjskem), v Šmihelu pri Novem mestu.

Kaj pa, če želi deklica postati učiteljica? Dovršiti mora pet letnikov učiteljišča. Vsako leto sprejmejo le določeno število prosilk v prvi letnik. In ko po petih letih dovrši, ima pravico, da jo nastavi? Kaj še! Država jih nastavi le toliko, kolikor jih potrebuje; vse druge morajo čakati.

Ali je za absolventko učiteljišča velika nesreča, če ne dobi takoj službe, ampak mora eno leto ali še več čakati? Če je dekle pametna, si to »nesrečo« lahko spremeni v srečo. Zgled: Neka absolventka z maturo učiteljišča je porabila neprostovoljne počitnice v to, da se je lotila šivanja in kuhe, in je bila prav vesela, da ni takoj dobila službe. Za vse življenje ji bo koristilo to, česar se je po maturi praktično naučila.

Nekaj posebnega je v naši državi — v Beogradu — »Šola za zaščitne sestre.« Sprejmejo jih vsako leto le neko omejeno število. Zahteva se dovršena meščanska ali nižja srednja šola (gimnazija ali realka). Sprejemni pogoji se vsako leto objavijo. Absolventke pridejo celo v II. uradniško kategorijo. Tudi v Ljubljani v Dečjem domu kraljice Marije obstoji teoretična in praktična dveletna šola za imenovane sestre. Pogoji za sprejem so razvidni iz vsakoletnega razpisa po dnevnih časopisih. Absolventinje dobe potem službe v zdravstvenih in dečjih domovih. Taka šola je tudi v Zagrebu (ravnateljica dr. Malka Šimec).

Za katere poklice imajo deklice največ veselja? Izmed tistih 20.000 izjav, ki jih je dobila, kakor smo zadnjič pisali v Vigredi, ona nemška učiteljica, je le prav malo takih, ki jim ni končni cilj — možitev; torej skoro vse so se izjavile za možitev. Ker pa te v sedanjih razmerah mnoge ne dosežejo, se morajo o pravem času lotiti kakega poklica, ki jim bo nudil vsakdanji kruh. In tu se dele deklice v najrazličnejše skupine. Če si mislimo vse tiste deklice v eni dolgi vrsti, vidimo, da so na skrajni levi strani tiste, ki si žele nekakih moških poklicev, n. pr. da bi bile bančne uradnice ali urednice listov ali učiteljice telovadbe ali da bi potovale v neznane kraje in odkrivalle nove dežele; na skrajni desni in najbolj ženskostne pa so deklice, ki žele biti otroške skrbnice, zaščitne sestre; vmes med obojimi pa je nešteto drugih ženskih želja in poklicev.

V ženskem listu »Frau und Gegenwart« 1928/29 je za Nemčijo in njena dekleta pisateljica M. Kratz takole sestavila pregled poklicev, ki zahtevajo neko gotovo učno dobo in strokovno predizobrazbo, in ki so deklicam dostopni. (V neki meri velja ta pregled za deklice vseh kulturnih dežel.) Deli jih v štiri velike skupine.

I. Če deklica čuti veselje za poučevanje v tej ali oni šoli, v tej ali oni stroki (jezike, zgodovino, zemljepis, matematiko, prirodopis, kemijo, fiziko itd.), postane lahko: profesorica na gimnaziji ali realki ali na tehnični srednji šoli ali trgovski šoli ali trgovski akademiji (za vse to treba dovršiti univerzo!); ali učiteljica na osnovni ali meščanski šoli (za to treba dovršiti petletno učiteljišče in napraviti strokovni izpit).

II. Če deklica dovrši kakšno gospodinjsko šolo, ki tudi v Nemčiji trajajo po 10—12 mesecev, dobi samostojno službo ali kot pomočnica gospodinje (Hausgehilfin) ali kot voditeljica gospodinstva (Haushaltspflegerin). Pri nas bi ta dva poklica imnovali: boljša služkinja, samostojna kuharica. V Nemčiji ima taka služkinja vse prosto ter 20 do 65 mark t. j. 280 do 890 Din mesečne plače.

III. V Nemčiji zelo skrbе za povzdigo kmetijstva. V posebnih tečajih (5 do 12 mesecev) izobrazujejo kmetске služkinje (ländliche Hausangestellte), voditeljice velikih gospodarstev (ländliche Haushaltspflegerin), učiteljice takih voditeljic (Lehrerin der ländlichen Haushaltungskunde), vrtnarice.

IV. V četrto skupino spadajo svobodni poklici z vseučiliško izobrazbo: zdravnice, zbozdravnice, lekarnarice, kemičarke, odvetnice, notarke, sodnice. To so pa že sami učeni poklici. (Dalje prihodnjič.)

I. N.:

M. Katarina Majhnič, uršulinka, v škofje-loškem samostanu.

Škofja Loka, prijazno mestoce na Gorenjskem, se ne ponaša z važnimi zgodovinskimi dogodki, z znamenitimi osebnostmi. Skromna je njegova zgodovina, a vendar je zanimiva. Mestoce je bilo pred tisoč leti last nemških cesarjev, ki so ga darovali brižinskim škofom — od tod ime Škofja Loka. Ob vzhodu griča, na katerem stoji grad, so že l. 1358. zgradili samostan klaris. Te redovnice, duhovne hčere sv. Klare, so nad štiri stoletja, tja do l. 1782. poučevale loške deklice. Dasi pouk ni opravilo njihovega reda, so vendar vsaj skrbеle, da mladina ni ostala brez pouka. Ko je avstrijski cesar Jožef II. l. 1782. hotel zatreti tudi samostan klaris v Škofji Loki, so se hvaležni Ločani, ki so znali ceniti korist in dobroto pouka, obrnili s prošnjo do cesarja, naj pusti klarise v Škofji Loki, češ, kdo bo sicer poučeval naše hčerkе. Uslišal je njih prošnjo v toliko, da so se smele v samostan klaris naseliti uršulinke. S tem je bilo za pouk še boljе preskrbljeno, kajti uršulinkam je vzgoja mladine sveta dolžnost. Takoj so otvorile šolo — notranjo in vnanjo. Število učenk je vsako leto raslo. Primanjkovati je jelo prostora. Ko je bil l. 1890. loški grad na prodaj, so ga kupile uršulinke. Leto na to so izvolile škofjeloške uršulinke č. m. Katarino Majhnič za prednico.

Zdi se, da je določil Bog tej veliki ženi posebno nalogo v samostanu. Nad 27 let je bila prednica. Ves ta čas je posvetila skrbi, kako bi dvignila vzgojni zavod, kako bi njene duhovne hčere mogle čim več storiti za vzgojo deklet.

Grad je bilo treba povsem preurediti, kajti ni bil zidan za dekliski vzgojni zavod. Starodavno poslopje je to, l. 1526. ga je sezidal brižinski škof Filip. V teku časa je prešel v last države in pozneje zasebnikov. V gradu je bila sodnija z drugimi uradi, v stolpih so bile ječe, sredi dvorišča 35 metrov visok stolp, ob južni strani so bili hlevi. Vse to je bilo treba prezidati, podreti, prikrojiti zahtevam in potrebam vzgojnega zavoda.

M. Katarina je umevala potrebe; njena dalekovidnost, neustrašenost in podjetnost, v prvi vrsti pa njeno naravnost junaško zaupanje v Boga jo je vodilo, ko se je lotila velikanskega dela in danes ti grad, ta najlepši dekliski zavod, kliče: Delo M. Katarine!

In lastni vodovod v gradu in samostanu, in dvorana za razvedrilo gojenk — vse, vse je njeno delo. M. Katarina se ni strašila ne zaprek, ne stroškov. Še med vojsko 1915 je poskrbela; da so umetniki preslikali ljubko kapelico v gradu.

In stopi v uršulinsko cerkev v Loki! Občuduj sliko velikega oltarja — delo Kastnerjevo, oltar sam — delo Vurnikovo, oba kerubina — delo Bizjakovo, slikarije v cerkvi — delo Jebačinovo; ta cerkev s svojo lepoto in vso zares umetniško opravo priča: Delo m. Katarine sem. Snovala je, skrbela, delala, prenavljala, da je dala evharističnemu Bogu kar najlepše bivališče.

Pa važnejše kot vse vnanje delo je bilo ono, kar je storila v prosep mladine. Pod njenim prioratom so se uršulinske šole razširile. Iz štiri razredne vnanje šole je nastala v teku teh let šestrazredna šola. Da bi loškim materam olajšala vzgojno delo, je otvorila otroški vrtec za deklice in dečke. Napredovala je tudi notranja šola v zavodu. Dobila je meščansko šolo in učiteljske. Vzgoja mladine, rešitev mladine, to je bil smoter njenega truda za povzdigo šol. »Delajte za ljubo mladino, vodite otroke k Jezusu!« to je bil opomin, to je bilo bodrilo redovne matere.

Gojenke naj dobe najboljšo šolo in najboljšo vzgojo, to si je stavila za nalogo, ter storila vse, da je imela v hiši vedno prvovrstnih učiteljic in vzgojiteljic. Svojim duhovnim hčeram je nudila vse, da so se mogle izobraževati ter napredovati. Dobivala je v hišo predavateljce, pošiljala redovnice študirat, ter v hišo uvedla prav vse, kar je v vzgojnem oziru boljšega, modernejšega. V svoji redovni družini je vzgojila učiteljice in vzgojiteljice, pa jih je dala izobraziti tudi drugam, da so nunske šole in dekliški zavod zaslovele. Število gojenk je raslo, dokaz, da starši zaupajo zavodu, njega šoli in vzgoji.

Prišla je vojna. Vojaštvo je zasedlo vse prostore notranje in vnanje šole. M. Katarina se ni ustrašila žrtev in stroškov, da omogoči mladini nemoteno šolanje, da varuje deklice pred strupenimi vplivi vojske in propadajoče morale. Številne deklice, ki so pribežale v zaledje, je sprejela z materinsko ljubeznijo, po-

skrbela za živež, poskrbela za obleko. Številne goriške uršulinke so dobile v Škofji Loki nov dom, ko jih je vojska pregnala iz Gorice.

Važno je, kar je častita mati kot prednica storila s svojim vnanjim delom, važnejše je to, kar je storila v povzdigo šolstva, a najvažnejše je njeno notranje delo za procvit samostanskega življenja. Področje loških uršulink se je širilo, njihovo število se je večalo. V 27 letih, ko je bila m. Katarina prednica, je odprla 80 mladenkam samostanska vrata ter jih sprejela za svoje duhovne hčere. 38 njenih duhovnih hčera je pa v tej dobi umrlo.

Ko je sv. Oče Leon XIII. vabil uršulinke, naj se združijo v redovno unijo, se je m. Katarina rada odzvala klicu. Sedež unije je v Rimu. Tja se je napotila leta 1900 prvič k posvetovanju. Po 40 letih svojega bivanja v samostanu je takrat prvič prestopila samostanski prag in se je pri tej priliki tudi prvič vozila z vlakom.

Sedem let nato jo je dolžnost zopet klicala v Rim, leta 1910. je trefjič pristojnovala generalnemu kapitelju in leta 1920. je kljub visoki starosti zopet pohitela v sveto mesto. Dasi so ta potovanja imela za priletno redovnico gotovo mnoge neprijetnosti, vendar se jih je izredno rada spominjala. Posebno živo so ji ostali v spominu trenutki, v katerih je osebno pokazala sv. Očetu svojo vdanost in prejela iz roke namestnika Kristusovega sv. obhajilo. Pri teh svojih potovanjih si je pokojnica ogledala rimske cerkve, katakombe; obiskala Assisi in njega sveetišča, bila v Loretu ter poromala v Brescio na grob sv. Angele, ustanoviteljice uršulinskega reda.

Leta 1918. je bila M. Katarina izvoljena za provincijalno prednico. Kot taka ni bila mati in voditeljica le uršulink škofjeloškega samostana, ampak njeni materinski skrbi so bili izročeni še drugi samostani. Kamor je prišla, so našle redovnice v nji blago, skrbno mater. Na zadnjem vizitacijskem potovanju je bila pokojnica 1. 1921. od 15. junija do 11. julija. Obiskala je ljubljanski samostan, nato je bivala nekaj časa v dunajskem uršulinskem samostanu. Nato je šla na Češko-slovaško, kjer se je mudila v samostanu v Trnovi in Bratislavi. Odtod je potovala preko Dunaja v Linc. Dne 11. julija — 16 dni pred svojo smrtjo — se je vrnila v Škofjo Loko. Dolgo potovanje je bilo jako naporno za osemdesetletno predstojnico. Toda kot močna žena, kot redovnica, ki ne pozna udobnosti, je skrbela le, da izpolni svojo dolžnost. Tudi ko se je vrnila, ni iskala počitka. Takoj prvi dan po svojem povratku je bila že pred 5. uro zjutraj v koru pri molitvi. Ponoči nato so ji odpovedale moči. Srce, to blago materinsko srce, ki je toliko molilo, toliko žrtvovalo, toliko skrbelo, je utrpnilo. Šestnajst dni je častita mati trpela. V teh dneh trpljenja si je prislužila pač še marsikak biser za svojo krono, svojim redovnicam je dala najlepši zgled hčere sv. Angele.

Kdo je bila ta velika žena, ki je toliko storila za šolo, za vzgojo? Skromno skrito je bilo njeno življenje v očeh ljudi. Rodila se je v Ljubljani, dne 17. avgusta leta 1841. Pri sv. krstu so ji dali ime Marija. V nežni starosti je izgubila starše. Ko je dorasla v mladenko, je čutila v sebi klic božji, naj se posveti Bogu v redovnem poklicu. 19 let stara, v cvetu mladosti, je zapustila svet ter se v škofjeloškem samostanu oklenila z vso gorečnostjo redovnega življenja. Dne 18. januarja 1860 je prejela kot s. Katarina redovno obleko, dne 30. aprila 1866 pa je napravila sv. obljube.

Kot mlada redovnica je delovala več let pri vzgoji in v šoli. Ker so predstojniki spoznali njene vrline, so ji že leta 1878. poverili važno službo. Postala je voditeljica novink; kot taka naj vzgaja mlade sestre in vnema v njih z zgledom in z besedo pravega redovnega duha... 22. avgusta 1891, pa jo je samostanska družina izvolila za prednico.

Gojenke so jo zelo spoštovale. Neka bivša gojenka je po njeni smrti zapisala o njej v »Slovenskem Učitelju« med drugim tele besede:

»Njena visoka postava, častitljiva zunanost, njen preišljeni govor in plemeniti nastop je vzbujal nehoie spoštovanje, bila je izklesan značaj.

Volja božja, vest, dolžnost — to je bil pravec njenega delovanja v šoli, zavodu, samostanu, v provinci. V tem pravcu je potekalo njeno življenje in volja njena ni nikoli klonila in se odločila drugače kot je narekoval ta pravec.«

Svarilo.

Prepelica v žitu poje:

»Petpedi, le petpedi,
kje dekle so misli tooje,*
kje si danes ti?«

»Moje misli so v pomladi,
v tistih lepih solčnih dneh,
ko še v upanju in nadi
je žarel z obraza smeh.«

Prepelica jo vprašuje:

»Kdo ti sladki smeh je vzel?«

»Fant je bil, ki mi sinoči
je pod oknom prvič pel.«

Prepelica spet zapoje:

»Pazi, pazi deklica,
pazi na zaklade svoje,
zdaj nevarnost je prišla.«

Prepelica to odpoje

*in se smeje deklici.
ona pa solzé pretaka,
jih otira in molči.*

Cvetka.

Na travniku med cvetkami

*sprehaja se dekle,
o sreči poje mladih dni
in trga rožice.*

*Po poti pride fant do nje
in vpraša jo tako:*

»Dekle, katera moja bo,
povej mi hitro to!«

»Cvetice vse ti rada dam,
kar tu jih zdaj imam,

najlepše pa, ki v srcu je,
nikomur še ne dam.«

*A fant je srčno prosil jo
in trkal na srce,*

*dekle mu obljubila je
in fant je šel od nje.*

*Zavriskal zmagošlavo je
in pesmi glasno pel.*

*Dekle solze točila je,
ker ji mladost je vzel.*

A. L.:

Junaško življenje.

K 50. rojstnemu dnevu Helene Keller.

Poslušajmo pravljico iz naših dni. Nekoč je bila mala deklica, ob katere zibelki so stale same hudobne žene v črnih oblekah. Prva je spregovorila: »Tvoje oči naj nikoli ne vidijo solnca!« Druga je rekla: »Tvoja ušesa naj nikoli ne slišijo človeške govorice!« In tretja je pristavila: »Nikoli naj tvoja usta ne spregovore!«

Pa je prišla v tem hipu ena sama dobra žena, poljubila dekletce na čelo in ji rekla: »Dam ti voljo, da vse to premagaš in pošljem ti človeka, ki ti bo pomagal.«

Tako se je pričelo življenje Helene Keller, junaško življenje, ki mu ga v sedanjí dobi ni para.

Ko je Helena Keller 27. junija 1880 prišla na svet v mestecu Tuscumbia v državi Alabama v Ameriki, je bila videti povsem zdrav in normalen otrok. Težka bolezen v njenem drugem letu jo je oropala vida, sluha in govora. Gluhonemi in slepi otrok je preživel naslednjih pet let v največji duševni bedi. Z raznimi nerodnimi znamenji, ki jih pa je razumela le njena najbližja okolica, je občevala z življenjem. Pozneje, ko je popisala svoje čudežno življenje, je imenovala najvažnejši dan svojega življenja ono jutro v svojem sedmem letu,

ko je dvajsetletna Ana Sullivan stopila pred njo, da bi ji postala vzgojiteljica in na tedaj nesluten način: voditeljica iz teme v luč.

Ana Sullivan je bila kot otrok nekaj časa sama slepa in se je potem izobrazila za učiteljico slepih. Vendar je bil način njenega pouka Helene Keller tako samonikel in produkt njene prav posebne vzgojne darovitosti, da ga lahko imenujemo genijalnega. Ne smemo pozabiti, da so v tistem času slepe gluhoneme prištevali popolnim idiotom (bebecem), ki so bili zapisani večni samoti, večnemu brezdelju. Edino dr. Howe je poskusil poučevati znano Lavro Bridgman in iz njegove metode si je Ana Sullivan sestavila svojo za pouk Helene.

Temelj njenega pouka, njene težke naloge, so bili trije čuti, ki so Heleni še ostali: tip, vonj in okus. Te je bilo treba toliko izvežbati, da so pomagali ubogi učenci iz njene temne samote k sodelležbi na vseh duševnih dobrinah človeštva. S takozvano »prstno abecedo« ji je vsako novo besedo glaskovala s trkanjem (tipkanjem) v dlan. Pri tem delu je učiteljica skušala ravnati s svojo učenko kolikor mogoče tako, kakor z normalnim otrokom. To je bilo gibalo in skrivnost njenega dela. Kakor malemu otroku pri učenju govora vzorno izgovarjamo novo besedo, tako je tu učiteljica učenki govorila z znaki na roko. In zdaj je pomagala vsa moč deključine volje; vse si je prilastila. Prihodnji korak je bil učenje čitanja. Braillejeva pikčasta pisava (glej letnik 1925, pisma Minke Svetlinove!), v kateri se vsaka črka predstavlja s skupino vzbočenih pik, je odprla Heleni pot v kraljestvo knjig.

In tako je iz malega divjačka v nepričakovano kratkem času zrastel pogumen človek, ki mu od lepote narave in duševne veličine prav nič ni ostalo prikritega.

Neverjetno se nam zdi, ko slišimo, da je to mlado dekle, ki ne sliši in ne vidi, ob roki svoje vzgojiteljice, ki ji je tipkala profesorjevo predavanje v dlan, obiskovala vseučilišče in kakor normalni študentje delala izpite ob določenem času.

Četudi morebiti z njenim prijateljem Mark Twain-om ne soglašamo povsem, ko imenuje Heleno Keller poleg Napoleona najzanimivejši sodobni značaj, v tem pa ima ameriški pisatelj gotovo prav: življenjsko delo slepe gluhoneme je najučinkovitejša igra, ki se odigrava v sedanji dobi.

Helena Keller nam je življenje, ki ga živi, sama popisala. Iz teh njenih del govori — poleg velikanskega pomena za zgodovino slepcev — vesel človek, ki nosi glavo pokonci in je hvaležen za vsako veselje v svojem življenju, ki ga more doseči skozi »trojna vrata«, kakor imenuje svoje preostale čute.

Kakor more lepoto kiparstva s svojimi »poduhovljenimi prsti« sprejeti vase, tako se udeležuje pogovorov z oderskimi umetniki, ako more na rahlo otipati govoreče ustnice.

Kar so strokovnjaki dolgo odklanjali, da je možno, to se je posrečilo doseči trdni volji: Helena, ki svojega govora ni slišala, se je naučila govoriti, razločno, glasno, kakor drugi govore. In s tem je dosegla krono svojega junaškega življenja in svoj pravi poklic: izboljšati žalostno stanje svojih slepih in gluho-nemih tovarišev. In v tem pravem svojem življenjskem delu vidi Helena Keller najgloblji pomen svojega, iz teme k luči stremečega življenja.

V njeni zadnji knjigi — Midstream 1929 — stoje zapisane pretresljive besede, v katerih združuje svojo veroizpoved: »Gospod Bog je storil z menoj, kakor oče z otrokom: udaril me je in mi zakril svojo luč, da bi se ljudje usmilihi slepih in mutastih. Mene je napravil za usta onih, ki ne znajo govoriti in moja slepota je postala oko za one, ki ne vidijo...«

Mati ob nageljnih
rdečih zvečer
sreča objokano
ljubljeno hčer.
Skrbno jo vpraša,
zakaj se solzi,
hčerka pa žalostna
odgovori:

»Nagelj imela sem
lep in dehteč,
slana ga vzela je,
nimam ga več.«
Mati k vrtnarju
po nageljček gre,
hčerka pa vedno
še toči solze.

Dobro, oj dobro ve deklica to,
da pri vrtnarju ga našla ne bo.
K fantu nezvestemu
rajši naj gre,
nageljček vrne naj —
zvesto srce.

Mati prinese ji
nageljček rdeč,
da bi se hčerka
ne jokala več. —
Hčerka pa vedno še toči solze,
mati zdaj ve,
da je bolno srce.

G. M.:

Ob večerih ...

Ob večerih,
ko po zemlji
vse stvari počivajo,
v hrepenenjih tisočeri
misli Tebe, o Marija, iščejo.
Ko Te najdem,
Solnce moje,
trudne se oči zapro,
mirno bije
srce moje,
misli, želje ugasnejo.

Pero Horn:

Priprava žene za življenjsko pot.

Pred svetiščem.

(Nadaljevanje.)

3.

Kakor so jabolka z enega drevesa, tako so si tudi otroci iz iste družine podobni, toda ne tudi enaki. Nekateri so hitro zadovoljni s tem, kar jim poveš, češ, »saj je mama tako rekla,« drugi pa so nagnjeni h globljemu razmišljanju in niso tako hitro zadovoljni. Takih ne smeš kar kratko zavrniti, češ: Ti si sitna, vse hočeš vedeti. S tem ne bi svoje hčerke zadovoljila, še manj pa si smeš domišljevati, da bo stvar v otroku zaradi tvoje zavrnitve zaspala. Baš nasprotno! Otrok bo svoje misli zaprl v svoje srce, ki vanj tvoja ljubezen ne bo več imela tistega vstopa kot dotlej. S tem pa si otroku pripravila možnost, da svoje srce odpre tujim, nepoklicanim, katerih mnogi »hodijo okrog kakor rjoveč lev, išoč, koga bi požrl« ...

Zato je jasno, da vseh otrok mati ne bo mogla zadovoljiti s tistimi kratkimi besedami, ki smo jih omenili zadnjič. Mnogim otrokom, skoro bi z vso odločnostjo trdil, da bo veliki večini treba več in natančnejše odgovoriti na vprašanje »odkod«.

To pa je materam najmučnejše, ker mislijo, da bo treba takoj razgaliti otrokom vso skritost življenja.

Nikakor!

Ne daj Bog, da bi kdo govoril karkoli o očetovstvu, ali kar je sicer v zvezi s spočetjem. To vse bi bilo odveč, naravnost škodljivo in uničujoče in sem prepričan, da tega tudi nihče storil ne bo.

Je pa to edino, kar matere plaši, da izjavljajo: »Jaz tega že ne bom nikoli povedala, raje umrem.«

Toda tak-le pogovor bi pa morda vsaka mati zmogla s svojimi otroki.

Bilo je pri nas pred 14 dnevi. Naši otroci Lojzka, Marijan, Petra, Jožko in Darko so se že preje večkrat pogovarjali z mamico, da bi še kaj »kupili«. Lojzka (devetletna) in Petra (šest in pol) sta glasovali za punčko, dečka (osem in petletna) za bratca. Darko (trileten) pa je odločil: »Meni pa fantka in punčko!« ...

Sklenila pa sva z ženo Lojzko, naj se dopolni v bolnišnici, seveda otroci niso nič vedeli o tem.

Tako se je torej zgodilo pred 14 dnevi, da je Lojzka vstala zgodaj v jutro in sva šla na vlak v bolnišnico ... Pred odhodom so bili že vsi otroci zbudeni in ob slovesu je mamica povedala, da gre v bolnišnico po fantka ali po punčko. Najmanjši, ki je imel letos štiri mesece nogo v mavčni obvezi (gips), je zajokal: »Mama, ne v bolnišnico, ti bojo nogo v gips djal ...« »Ne, Darček, ne bodo je, ne. Le priden bodi, bom kmalu nazaj prišla, pa bom prinesla fantka ali punčko, kar bom dobila.« »Fantka in punčko,« se je potolažen poslovil najmanjši, drugi pa so se poslovili s tihim prekrizanjem in poljubom. »Pa molite zame!« naroči še mati. »Bomo, bomo, pa kmalu pridi,« odgovore mali. In sva šla na kolodvcr. Se nekaj naročil in opozoril, še poljub, nato pa je na srce legla tiha skrb, ki jo je motilo le drdranje koles ...

Sveta Marija, Mati božja ...

Čez pol ure sem zopet doma.

»Kje pa je mamica, saj je rekla, da bo kmalu prišla,« pravi najmlajši.

»Ali že ima punčko?«

»Ne punčko, fantka!«

»Punčko in fantka!«

»Papa, ali bodo mamici v bolnišnici dali otroka?«

»Ali jih imajo v bolnišnici, pa jih dajejo komur hočejo?«

»Kdaj pa bo mamica nazaj prišla?«

»Kdo pa bo mamici dal otroka, saj je naša prejšnja babica že umrla?«

»Ali bo zdravnik mamico kaj rezal?«

»Ali jo bo kaj bolelo?«

Vsa ta kopica vprašanj se je vsula iz petih ustec name. Priznam, da jih nisem pričakoval in sem si zamislil svoj način, kako se bom z njimi pogovoril. Ta vprašanja pa so mi pokazala točno pot, kaj naj povem in kako. Pa jih hitro potolažim. »Mamica je šla v Ljubljano, kdaj bo nazaj prišla, še ne vem. V bolnišnici bo dobila otročička, pa ne bo mogla precej domov, več dni bo ostala v bolnišnici. Otročička ji da Jezušček, mamica ga pa porodi in povije v pleničke, saj jih je vzela s seboj. Uboga naša mamica, zato vas ima tako rada, ker toliko trpi za vas. Dajmo, otroci, molimo jutranjo molitev za mamico!«

In ko smo odmolili, sem jim še naročil: »Popoldne bom šel v mesto, pa bom telefoniral, kako je mamici, potem vam bom povedal vse. Vi pa nikar nikomur ne pripovedujte, da je mamica šla, tudi sosedom ne, samo gospodični (učiteljici) popoldne lahko poveste, samo tako, da ne bo nihče drug slišal! Boste?«

»Bomo, bomo, papa; joj, da bi že vsaj prišla gospodična!«

In resnično, razen gospodični niso nikomur omenili niti ene same besede.

Popoldne sem šel k telefonu. Še nič. Vseh pet mi je prišlo naproti, pa jim povem, da ni še nič. »Uboga naša mamica, koliko trpiš!« Pri molitvi pristavi Marijan molitvico za mamico. Da se misli obrnejo drugam, se gremo po večerji loviti.

Zvečer še odmolijo za mamico in zaspe.

Naslednji dan poteče mirno, zvečer grem zopet k telefonu: »Fantek.«

»Joj fantek, fantek!«

»Oh, zakaj ne punčka, saj sva s Petro hoteli punčko!«

»Bogec nam je dal fantka, pa ga bomo imeli, ali bosta vedve žalostni zato?« jih potolažim.

»Bo pa drugič punčka,« pravi Petra.

»Kakšen pa je?«

»Ali bo mamica zdaj zdrava?«

»Ne vem, kakšen je, mamica pa še ni zdrava,« jim odgovorim.

»Pojdimo jo obiskat!« se oglase večji trije.

»K mamici pa ne smemo, ker otrok ne puste v bolnišnico, da ne bi zbudili punčk in fantkov, ki leže pri mamicah. Saj bo mamica čez en teden že doma,« jih zopet potolažim, nato pa pozovem k igri, da se razvedre.

In tako je šlo naprej dan za dnem. Kadar je prišlo pisemce od mamice, ga je prebrala tudi Lojzka, kajti mamica ve, kaj ni treba pisati.

Ko pa je prišla mamica s fantkom, je bilo spraševanje in poljubljanje brezmejno in niti Lojzki ni prišlo na misel, da bi vprašala, kako se je dete rodilo. Ko pa se bo to vprašanje pojavilo, morda danes, morda jutri, kajti za zdaj je zaradi presilnih, preraznovrstnih in hitro si sledečih vtisov stopilo v ozadje, tedaj bo treba pač vprašati, če še ve, kako se je iz cveta razvilo jabolko na drevesu in kako so vanje prišle pečke. To ve povsem dobro iz prejšnjih razgovorov in iz šole. In tedaj ji povem: »Kakor ima jabolko v svojem osrčju (osemenju) pečke — seme, tako tudi Bog dopusti, da se v človeku razvija seme, iz katerega se po božji volji razvije otročiček, ki ga pa mora mamica nositi pod svojim srčcem, dokler se ne rodi. Vse to povzroča mamici mnogo truda in bolečin. Zato pa ima ona svoje otročiče tako zelo rada. Zato ti tudi vse pove, kar moraš vedeti in še več ti bo povedala, ko bo čas za to, drugim pa nikar ne pripoveduj! Smejali bi se in morda celo norčevali iz mamice.«

Tako nekako bo treba povedati v pogovoru z njo in zadovoljila ter pomirila se bo za dolgo, morda za več let, to pa je naš — namen.

Seveda vsega tega ne moremo govoriti z vsemi otroki hkrati, marveč samo z vsakim posebej, kajti Marijan še nikakor ne potrebuje tega, kar Lojzka. Pozneje pride tudi on na vrsto.

Še na nekaj moram opozoriti. Ni dovolj, da otroci marsikaj vedo, napčno je, če vso to vednost spremlja sama človeška čustvenost, kajti čustvenost sama ima lahko za posledico baš to, kar hočemo z njo odpraviti ...

In zato, matere, ne pozabite svojih otrok učiti moliti k Njej, ki je svoje Dete »rodila, v plenice povila in v jasli položila!« Kajti edino On, meso-beseda, uravnava človeške misli in prihaja na pomoč ob uri izkušnje! Pa tudi same molite zanje, da s svojo molitvijo izprosile svojim otrokom milost, da bi bili čim dalje obvarovani najtežjih duševnih bojev.

»Toda tebi je lahko,« bo rekel kdo, »saj se je vse zgodilo v bolnišnici! Lahko si otrokom govoril, ko niso nič slišali in videli!« To je sicer res, toda jaz želim vsem mamicam, da bi se jim zgodilo kakor tisti gospej, ki se je ob 7. uri zvečer pripravljala, da bo šla na pustno veselico, ob 8. uri pa je bilo njeno tretje dete že skopano in povito. Tedaj pač ne bo treba kaj skrivati pred otroki. Toda taki slučaji so prav maloštevilni (a tem bolj zaželeni). Sicer

pa se porod sam skoro povsod prav lahko prikrije otrokom, samo da je že prej vse pripravljeno zanj.

Če pa kdaj po kakem nesrečnem slučaju ta ali oni otrok vidi preveč, potem se je pač zavedati, da bo dotični zaradi tega pretrpel težke duševne boje, da ga bodo pa morda baš ti obvarovali padcev in pogreznjenja. Seveda je s takim otrokom ravnati posebno obzirno in potrpežljivo.

Pa vas, drage mamice, h koncu današnje razprave vprašam: »Ali ste še pri volji rajše umreti, kot se na tak ali podoben način porazgovoriti s svojim otrokom o najskritejši skrivnosti človeškega življenja? Ali je to res tako težko? Da bi s svojim otrokom, s svojo hčerko, ki tako zaupno obrača svoje oči do vas, da bi z njo ne mogle po materinsko spregovoriti besed, ki jih morda s svojo prijateljsko tako lahko govorite in vam tak pogovor niti malo ne polje krvi v lica? ...« Ne, prepričan sem, da nikakor ne dopustite, da bi vaša hčerka to sveto stvar slišala iz omadeževanih ust in bi namesto hvaležnosti nekoč uničena in v srce zadeta viknila: »O, ko bi mi bila moja mati ...«

(Dalje prihodnjič.)

Dr. Francè Debevec:

Kako si čuvamo zdravje.

(Nadaljevanje.)

Doslej smo obravnavali najvažnejše s p l o š n e činitelje življenja in zdravja: zrak — vodo — zemljo. Pojdimo sedaj za korak dalje. Kaj pa je še pomembno in potrebno, da živimo? Stanovanje, dom.

Kako bridke ure večkrat doživljajo baš dandanes ljudje — zlasti v mestih —, ki nimajo lastnega krova! Vedno je treba imeti polno obzira do lastnika hiše, sleherna malenkostna poškodba se očita, družine z otroki se navadno za stanovanje odklanjajo; najemnine po mestih so v današnjih dneh tako visoke, da jih najemniki jedva, jedva zmorejo.

Kako prijetni pa so lastni, lepi in čisti enodružinski domovi, čeprav s slamo kriti, v kmečki vasi, obdani z venci sadnega drevja, gozdov in polja! Kdor pride d tam v mesto, se rad vrača nazaj in najbolj pokojne urice preživlja gotovo v rodni kmečki hiši. — Ljub je domek, samo da ga je za en bobek, pravi pregovor. Nemec pa reče o svoji hišici: Klein aber mein. Majhna, toda moja.

Skrbimo torej za svoj dom, negujmo ga, da bo — čeprav skromen — prijazen, zdrav, poln domačnosti in poezije!

Kaj vse zahtevajo higienska (= zdravstvena) pravila, kakšen bodi zdrav dom? Biti mora dobro zgrajen, treba ga je v brezhibnem stanju ohranjati. Prostor za zidavo bodi na svetlobi in zraku ter na suhih tleh. Kotline, ki imajo malo solnca, močvirja, zadimljena, zaprašena okolica tovarn, hrupna in prašna lega tik ob glavnih cestah ter prometnih središčih niso primerni za stanovanjske stavbe. Seveda, včasih ni kaj prida izbire. Obrtniki, trgovci, razni svobodni poklici morajo imeti svoje delovne prostore na prometnih krajih. V takšnem slučaju je pač treba ugrizniti v kisló jabolko neugodnega stanovanja; dá pa se tudi v takšnih okoliščinah storiti, da ostanemo zdravi kljub hrupu, bencinu, prahu.

Tudi močvirna tla se dajo mnogokrat zboljšati, osušiti, zasaditi z drevjem, da nastane primerno bivališče.

Kako pa bodi zgrajena hiša sama, da bo ustrezala zdravstvenim pogojem? Stavba naj leži s pročeljem proti jugu, tako da bo solnce lahko ves dan imelo priliko obsipati domačijo s svojimi žarki. Temelj ne sme segati v mokro zemeljsko plast, sicer bo vlaga po luknjicah ozidja potovala in navlažila stene stanovanja in

ostalnih prostorov. Kleti naj bi bile betonirane, v stene pa malo iznad mokre zemeljske plasti vložene za vlago nepropustljive (n. pr. asfaltne plošče).

Za zidovje je v naših krajih najbolj primerna opeka. Streha bodi pokrita z nepremočljivimi in nezgorljivimi ploščicami (z opeko, s cementnimi, škrlavčevimi deščicami itd.).

Stanovanjski prostori naj bodo nameščeni proti jugu ali vzhodu; kuhinja, pomožni prostori pa proti severu in zapadu. Okna morajo biti velika. V naših podeželskih kmečkih hišicah je splošno premalo sob, a okna so ponekod tako majhna, da jedva glava pride skozi. Takšne hiše gotovo niso zdravju primerne. Le stopi notri: neprijeten duh po plesnobi in gnitju te pozdravi, čim odpreš vrata. — Odpiraj okna na stežaj, pusti zraku in solncu, da ti razkužujeta dom! Poleti naj bodo okna trajno odprta.

V prostorih, kjer biva mnogo ljudi ali se vsaj večkrat ondot zbirajo, je treba zračenje še posebej pospešiti z umetno ventilacijo. Ohranjajmo pa si zrak še posebej dober in čist na ta način, da sproti odstranjujemo prah in nesnago.

Pozimi, ko je mrzlo, moramo stanovanja ogrevati. Kakšna bodi toplota v naših domovih pozimi? V sobi, kjer delamo mehansko (= s telesom) zadošča približno 15° C. Če sedimo, pišemo, delamo duševno, je potrebna toplota ca (= cirka, približno) 18° C.

Kje naj kurimo in kako? V kmečkih hišah pridejo v poštev le peči; te naj bi ne bile izključno iz železa, ki se brzo segreva in ohlaja, temveč zgrajene na poseben način n. pr. iz gline in železa; takšne se dajo ravnati, da dajejo več ali manj toplote. Navadna kmečka peč iz gline porabi mnogo kurjave, izkorišča malo toplote, greje enakomerno in dolgo, a regulirati se ne da.

V večjih stavbah primerno je centralno kurjenje. Kuri se v takšnih hišah le v enem prostoru, a topel zrak, para ali voda so napeljani po ceveh v vsem splotju. Nevarnost za ogenj je pri centralni kurjavi torej neznatna, tudi se zrak ne pokvarja kakor pri ognju v pečeh.

(Dalje prihodnjič.)

A. L.:

Kadar dom kliče . . .

Povest iz naših dni.

(Nadaljevanje.)

Vlak je brzel po pokrajinah, ki so *lloq oupæl ælfærsod* znane. Kmalu so se prikazali zvoniki ljubljanskih cerkva. In že je zavozil vlak na ljubljanski kolodvor ter z ostrim žvižgom obstal. Vojaki so hiteli k oknom.

Tudi tihi samotar iz kota je dvignil glavo; toda boječ in otožen je bil pogled, kakor da ga vsak kamen obtožuje. . . . Seveda ni imel nikogar pričakovati; zato mu je oko bežno pogledalo množico, ki je stala na kolodvoru — tu naenkrat so se mu razširile oči in so ostrmele vse prestrašene. Ali je sen ali resnica?

Tam, prav njemu nasproti sloni ob stebru — Lenica, njegova sreča, ki jo je bil sam napravil. . .

Prebledel se je zgrudil nazaj na klop in vendar ni mogel oči odtrgati od nje. Pogled se je vsesal vanjo, kakor pogled v večno noč obsojenega pipe vase poslednjikrat solnčno luč.

Res, Lenica je to, v misli zatopljena, s šopkom poljskih rož v roki. — Lenica, o Lenica! — Ali jo res sme še enkrat videti — kot zadnjo milost, kot poslednjo bol? . . .

Kako blede in drobno ličece! Ob ustih trde poteze, kakor odznaki globoko v srcu skrite boleti.

Njegova krivda!

Dekle ga še ni ugledalo. Daleč, daleč so romale njene misli in iskale, iskale. Pa niti najmanjša slutnja je ni opozorila...

Kot odsotne so gledale njene oči od okna do okna in v hipu obstale kot pribite in se razširile v strahu...

Trepet ji je stresel telo, smrtna bledota ji je pokrila lica, kolena so klečnila, s tresočo roko se je oprijela stebra. Šopek ji je odpadel.

In nato sta se zazrla dva para oči drug v drugega in nista videla ničesar okoli sebe. Sama sta bila na svetu tisti kratki hip.

Pekoča sramota, težka zavest krivde, kesanje brez besed, hrepenenje, prošnja za odpuščanje — vse to je stalo pisano v njegovih očeh; strah, boleče vstajenje živopokopane ljubezni, srčno usmiljenje — v njenih očeh.

Začuden so gledali vojaki. Tihi samotar, ki je vso pot komaj pogledal skozi okno, sedi kot kip in gleda, gleda — in dekle v beli obleki tam zunaj, si ne moreta biti tuja.

Ena žaloigra več, so si mislili in so jima pustili prosto okno.

Toda nobeden izmed njiju ni izpregovoril besede. Vojaku so gibale ustne, a glasu ni spravil preko njih. Kakor velikanski zid je stalo vse, kar se je bilo zgodilo med njima, da se njuni duši nista mogli najti. Le njegove neizrečeno žalostne oči so govorile:

»Lenica, grem, da storim pokoro. Odpusti mi! Tvojo sliko vzamem s seboj kot zadnje iz življenja. In če padem, zmoli očenaš za izgubljenca, ki je pa nazadnje le še našel pravo pot.«

In v globokih dekletovih očeh je zagorelo pristno žensko usmiljenje. »Za tebe sem trpela ves ta čas,« so molče govorile njene oči. »Pa tudi ti, ubožec, nisi bil srečen! Na tvojem obrazu je brati vso tvojo bedo. In zdaj greš smrti naproti. Vse je zbrisano! V tej uri je raztrgano tvoje dolžno pismo — odpuščeno je vse in vsemu zadoščeno!«

Bral ji je te besede z obraza. Nehote je dvignil roko, ki je slonela na odprtem oknu, njej nasproti — a mu je omahnila.

Tedaj je popustila otrplost v dekletovih udih. Pobrala je šopek in stopila dva, tri korake proti oknu.

»Ab-fah-ren!« je rezko zaklical podčastnik in stroj je nategnil.

S hitro, prosto kretnjo je dvignila Lenica šopek k oknu. »Pojdi z Bogom, Jaka!« je rekla komaj slišno. »Dom te pozdravlja!«

Trdo je stisnil za kratek hip njeno roko s šopkom vred. Razumel jo je.

»Lenica...« Več ni zmogel, a ta edina beseda je pomenila obljubo za čas in večnost.

Globoko se je sklonil z okna. In njegov zdaj žareči pogled je objel dekle in se ni dal odtrgati, dokler mu je ovinek ni zakril.

6.

»Torej smem računati s teboj, Lenica, kaj-ne?« je končal svoje pripovedovanje župnik, gospod Janez in je pospravljajl papirje po mizi. »Napisal sem ti že imena vaških otrok, ki še niso godni za šolo, pa bi jih matere tako rade dale komu v varstvo, da bi same šle brez skrbi na delo. Saj vidiš, moških manjka vsepovsod in ženske morate poprijeti, ena tu, druga tam, kar vsaka lažje zmore. Tebi, ki nisi vajena težkega poljskega dela sem določil varstvo otrok. V šoli in na šolskem vrtu jih boš zbiral in jim skušala osladiti grenke

čase. Saj veš, kako hudo je zdaj. Prišli pa bodo tudi še ranjenci; tudi za te bomo morali skrbeti. Kaj-ne, Lenica, da boš pomagala?»

Lenica ni odgovorila. Na tihem se je čudila: toliko stari župnik še nikoli ni govoril ž njo. Moj Bog, kaj vse pričakuje od nje!

Župnik jo je zopet pogledal. Poznal je njeno tiho bol; toda zdaj je opazil čisto novo potezo na njej: nekaj prostega, svežega, kakor da je neznan pritisk popustil. Ali je prejela kako poročilo od nepozabnega? Vprašati ni hotel; take rane naj se same celijo.

»Ali si se odločila, Lenica?» je vnovič vprašal.

»Mislila sem pač nekoliko drugače. Če bi šla v mesto in se izvežbala za bolniško strežnico in ...

»Čemu zdoma, če imaš tukaj dovolj dela?» jo je prekinil župnik. »Kaj so ti domače razmere premajhne in preskromne?»

»Ne zato,« je tiho odgovorila Lenica.

»Ampak, ker te spomini ženejo zdoma?» je pristavil župnik.

»Nič več,« je hitro odvrnila.

»No, če je pa tako, potem se ti bo pa odprlo dovolj dela. Ne samo mali, tudi veliki te bodo kmalu potrebovali,« je odločil župnik.

»O, saj cstanem doma, kamor edino spadam,« je nekoliko v smehu že pritrdila Lenica. »Lastno delo ste mi odkazali, pa še očku in mamici bo treba pomagati. Saj veste, koliko pisem gre vsak dan skozi očkove roke in koliko dela ima mamica, ko tu pa tam v vasi pomaga gospodinjam. Oba me rabita, seveda. In: dom kliče!«

* * *

Dom učitelja Koruna je bil odslej pravo zatočišče za vse vaške potrebe. V ženska srca — in ta so bila najbolj prizadeta — ni našla poti misel, da gre za domovino. Vsako žensko srce je začutilo krivico prav na sebi, na svojem domu, na svoji lasti. Zato so rabile prav žene in dekleta največ tolažbe, nasvetov, pomoči in so jih pri učiteljevih tudi našle.

Jesenski večeri so se že precej podaljšali in zato so matere-gospodinje in dekleta v večernih urah segle po delu, ki so ga sicer, ko so bili še moški pri hiši, opravile tudi med dnevom. Vsak večer pa je prišla Lenica v drugo hišo prečitati iz časopisov poročila z bojnega polja, ker ženske niso prišle do branja. Toda kmalu ni bilo več samo eno; saj so se množila z vsakokratno novo vojno napovedjo. Zdaj ni več pomagalo samo čitanje; treba je bilo razlagati, pojasnjevati, kazati na zemljevidu. Rada je storila Lenica to, saj je vedela, da premosti silne daljave, ki ločijo ljubeča srca, in tako želijo slišati drug od drugega. Pisala je materam in ženam naslove za sinove in može, kmalu tudi pisma, ker ji je pisanje hitro šlo izpod rok. Med okorne narekovane vrstice pa je pristavila marsikatero lepo misel, ki bi jo napisala sicer nekomu, ki je tudi nekje na bojišču, a ni glasu od njega ... Pa so prišli odgovori na vsa ta pisma in jih je zopet čitala Lenica; okorne vrstice, toda polne ljubeče skrbi za dom in svoje. A za Lenico ni bilo od nikoder ne pisma, ne karte ...

* * *

Samo h Klemenovim Lenica ni nikoli šla. Sama sebi se je izgovarjala, da tam ne potrebujejo njene pomoči, saj je oče še čil, mati še kreпка, Marjanica dela kot možak, Jerica pa jim lahko prečita novice in oskrbi pošto; zraven so pa namesto odšli hlapcev najeli močne deklet. V resnici pa je vedela, da ne bi mogla zamolčati svoje skrivnosti, — da je Jaka videla v Ljubljani.

Ponosni gospodar, stari Klemen, je s starim Mihom skoro vse delo sam opravljal; kajti kolikorkrat je dobil novega hlapca, ga je moral po par tednih že oddati v vojsko. Nič ni pomagalo, da je rentačil; vsi ti so imeli zdaj drugačno — krvavo delo.

Krvavo! Mati Klemenovka je pravkar stopila iz shrambe z latvico mleka v rokah. S praznimi, brezizraznimi očmi se je zagledala v prazen kot, četudi ni bilo tam nič posebnega. Njene oči so šle daleč, daleč v neznane kraje. In krvi, vse polno krvi povsod.

Prisluškovala je in tolikokrat se ji zdi, da sliši zategnjen klic: »Mati — mati!« in glas je Jakov. Oh, Bog ve, odkod prihaja klic na pomoč? Iz porušenega strelskega jarka — iz strahotne borbe na nož — iz gorske razpoke — iz blata in močvar? Ko niti ne ve, kje se bori njen sin — ah, misli vedno samo na zavrženega — ker so jih zaradi na novo nastalih bojišč tiho in skrito premaknili pod strogo prepovedjo, da tega ne smejo nikomur javiti. In kako tudi, saj je cenzura tako stroga!

In vendar je mati vsak dan nestrpno čakala pismonoše. Z lačnimi očmi je gledala njegovo torbo in ko ji je dal časopis in karte od Štefana in dveh hlapcev, so še beračile: »In drugega nič?« Ker je venomer želela, je tudi pričakovala še pisma in karte od drugod...

Štefan je redno pisal; pa bile so same karte. Pisanje ni bila njegova najboljša stran; plug je znal bolje voditi kot pa pero. Koliko truda ga je stalo, da je svoji Katrici napisal od časa do časa pismo! — Karte domov pa so bile že pred uradno določenim besedilom vedno enake: »Naznajam Vam, da sem zdrav in se mi dobro godi.« Le, da je včasih še pristavil zahvalo za poslani paket.

Marjanica se je najbolj jezila nad njim, ker je sama dobivala tako lepa pisma od svojega Franceta: »Z našim Štefanom pa res ni nič. Vedno ena in ista. In kdo mu bo pa verjel, da se mu dobro godi, če se še nam doma ne,« se je hudovala. Pa mu je tudi pisala, naj vendar enkrat kaj drugega piše; saj še oba hlapca več novic pišeta kot pa on.

In res: Štefan je prihodnjič pisal pismo: Naznanjam vam, da sem prejel paket, ki ste mi ga poslali in se lepo zahvaljujem zanj. Tukaj ni nič novega, ležimo v jarkih, ali pa streljamo. Za patroljo me ne morejo rabiti, ker ne znam tiho hoditi. Lažje me porabijo pri napadih v bližino. Vas pozdravlja Vaš Štefan.

Marjanica, ki je pismo glasno čitala, se je na koncu glasno zasmejala: »Ali je to pismo?«

Tudi oče se je nasmehnil, češ, tak-le je naš fant.

Mati pa je pobrala pismo in je nežno gladila po njem. »Moj fant!« je mrmrala.

Jerica, ki je šivala Marijaničino nogavico z velikimi zevajočimi ranami, je bila tiha. Prisluškovala je materi in razumela, koga misli. Nič se ni čudila, da mati manj skrbi za zvestega sina, ki ji ni nikoli delal skrbi, kot pa za zavrženega, izgubljenega. Izgubljeni sinovi so navadno, ki zanje teko materinske solze in krvavé materinska srca!

O, večna skrivnost materinske ljubezni, ki se vselej in povsod sklanja k slabotnemu, padlemu, bolnemu, obdolženemu, pomoči potrebnemu otroku! Nič manj ne ljubi onega zvestega. Saj tega lahko doseže s svojo skrbjo in ljubeznijo, toda do izgubljenega ne vé poti in ne najde mostu, ne brvi!

In zato je njeno hrepenenje begalo, kakor v temnem prostoru brez luči in ni našlo svojega cilja ter se je žalostno vračalo k nji, jokajoče: »Nisem ga našlo, morebiti je mrtev!«

* * *

Po dolgem času je zopet prišla Lenica h Klemenovim. Ker je bila zdaj v vojnem času pomočnica vseh, ji je tudi župan naložil marsikatero pot. Mesec za mesecem so prihajale naredbe za razne zbirke v vojne namene: zdaj

za platno, zdaj za baker in medenino, zdaj za kavčuk, pa za volnene krpe, papir itd.

Pri Klemenovih v hiši je bilo tisto popoldne, kakor da šivilja pripravlja balo za dve, tri neveste. Po mizi in po klopih so ležali zvitki domačega platna, praznjega in hodnega, gotovo še bala sedanje in prejšnje gospodinje. Mati je računala, koliko starih delavniških srajc lahko odda v bolnišnice za vojake in koliko se bo dalo narediti novih iz stare zaloge. Prav takega pregleda so bile deležne rjuhe in brisače; kajti prošnja se je obrnila prav na materinska srca, ki trepetajo za sinove na bojiščih, naj globoko posežejo v skrinje. Težko se je bilo ločiti od dragocenega blaga, a misel: Morebiti pride pa tudi mojemu — ne mojima v prid, je zmagala, da sicer vedno dobrosrčna Klemenovka tudi zdaj ni bila skopa.

Dopoldne je bila prišla Lenica s to prošnjo od župana in je gospodinja obljubila, da takoj popoldne pregleda svoje zaloge.

Z nemirnimi očmi je zrla Jerica prijateljico. In slednjič je vendar mati vprašala: »Kako je z Nandetom?«

»Hvala Bogu, še je zdrav in cel. Pa strašno mora biti tam. Le redko kdaj piše, ker so zdravniki silno zaposleni.«

»Pa vsaj v nevarnosti ni,« je kolikor mogoče malomarno spregovorila Jerica.

Lenica pa je zmajala z glavo: »Seveda, na ta način ne, kot oni v ospredju. V nevarnosti pa pač vseeno. Nedavno, je pisal Nande, je šrapnel dosegel zasilno bolnico v ozadju: sedem sanitajcev in enega zdravnika je raztrgalo. Drugič je sovražno letalo vrglo bombo v lazaret. Pet mrtvih. Oh, nekaj groznega je ta vojska!«

Vse tri so umolknile, Jerica pa je s plašnimi očmi zrla v daljavo.

Lenica se je počasi razgledala po hiši, kjer je bilo toliko lepih spominov.

V tišino pa je spregovorila mati: »Veš — morebiti — mislim — rada bi vedela, če je Nande kje naletel na znance? Seveda, Štefan je čisto na drugem bojišču, to vem. Pa sicer — saj bi ne bilo čudno. V vojski je vse mogoče ...«

Dobro so razumele, koga mati misli, kam gredo njene skrbi. In v tresočem se glasu je bilo toliko skrite boleti.

Jerica je sklonila glavo, v Leničinih očeh pa je zažarelo usmiljenje. Ali tudi tu krvavi zevajoča rana? Kaj se ni cela družina odrekla — izgubljenemu sinu?

Pa seveda — to je mati in to pove vse. Lenica je vedela: Materino srce hrepeni po sinu! In prav ona bi ji z eno besedo lahko olajšala bol: Živi. Ni se zgubil. Sama sem ga bila videla.

Doslej je to hranila za svojo skrivnost; a zdaj, če trpi mati ...

Toda besede, ki ji je že visela na ustnah, ni izpregovorila, kajti njene oči so se ustavile na praznem mestu na zidu, kjer je nekdanj visela slika mladega študenta. Zdaj je ni več tam.

Celo njegovo sliko so odstranili! Popolnoma so ga izbrisali iz svoje srede. Čemu naj govorim? In je molčala.

Negotovo je pogledala Klemenovka Lenico. Rada bi jo bila nekaj prosila. Če bi Nande ...

(Dalje prihodnjič.)

Storite svojo dolžnost, širite Vigred med svojimi prijateljicami!

Odgovori na pisma.

(Pomenki z gospo Selmo.)

Ovenela lilija. Tvoj prispevek za »Vigred« sem oddala uredništvu in boš v uredniškem kotičku dobila odgovor. Da si prišla k nam, je pa čisto prav, da nas bo več. Piši, kadar hočeš, pa le brez vsakega pretiravanja. Toliko hvale in občudovanja si mi napisala, da bi se lahko prevzela, če bi vse verjela. Le kmalu piši obljubljeno pismo!

R. T. Prav, da se strinjaš z mojimi mislimi! Le glej, da ostaneš pri tem in Te ne primejo zopet kake nasprotne misli! Če Tvoje delo v tovarni ni težko in naporno, potem si misli lahko kar koristno zaposliš, da Ti delo ne postane duhomorno in ne otopiš. Kaj pa potem delaš, ko prideš od dela? — Tovarno, ki jo omenjaš, poznam in sem si delo v tej in takih doma in na tujem že večkrat ogledala za časa mojih študij. Ker sem se takrat zanimala za vse, zato zdaj tembolj razumem dekleta, ki mi pišejo iz raznih poklicev. — Le kmalu se zopet oglasi!

Ave, Leskovic. Saj je res, da si zelo daleč odšla. Prav vesela sem, ker si mi pisala in Te prav rada sprejemem v naš kotiček na pomenke. Le kmalu piši! Ali sta s sestro J. blizu skupaj? Tebi in njej pozdrav!

Zvesta. Hvala Ti za Tvoj spominček; prav vesela sem ga bila. Še bolj pa sem vesela, da tako pridno delaš pri Tvojih malih. V nevarnost se ne smeš postavljati! — Seveda Ti prav rada dovolim dolgo pismo. Kdaj pa že pride? Bog!

Trpeča. Najprej Te prosim, ohrani svoj materinski jezik čist in ga ne mešaj s tujimi izrazi! Saj nihče ne zahteva od Tebe, če si v tujini, da izprevržeš tudi jezik in vse svoje mišljenje. To samo mimogrede. — Poslanega inserata uprava ni priobčila, ker v besedilo lista ne spada, na ovoj so pa že vsi za celo leto oddani. Lahko pa se trdka obrne direktno na upravo lista in se z njo pogodi. — Ti pa mi o priliki piši, kako se Ti tudi sicer godi!

Upajoča. Svojo zadevo bi bila najbolje v marcu sama opravila, ko si bila med ljudmi, kamor želiš. Najbolje, da se osebno ali pismeno obrneš na osebo, ki Te je pri odhodu tako navdušila; ta Ti bo gotovo vedela pojasniti. Stvar je treba pogledati od vseh strani in vse razmere pretehtati. Jaz pa sem o Tvojih razmerah pre malo poučena, da bi mogla posredovati. Zato se kar sama ojunači in povprašaj, zlasti še, ker praviš, da so sicer vse ovire že odstranjene. Sporoči mi, kaj boš zvedela!

Srečni Tonček. Snov za modro razmišljanje se ne da vsiliti. Še Bog tega ne stori, ko

ima človek prosto voljo, pa bi jaz? Ne z razmišljanjem, ampak s krepko voljo se boš obvladala. Melanholičen temperament? Pa Te je sama razigranost, praviš. — Vsaka rastlina rodi sad, tak ali drugačen; in tudi Ti ga boš morala, četudi hočeš biti kopriva. Sad človekovega dela pa je njegova korist za splošnost, njegove žrtve za Boga. — Kaj mi pomaga, če mi srce zvalovi, če pa drugega nič ni? Priloženo sem oddala uredništvu. — Lahko sem Ti mati, tako-le od daleč; toda razprav o spovednikih, prosim, da ne načelnjaš. Zakrament je nekaj tako svetega, da mora vse, kar je s tem v zvezi, ostati med Bogom in dušo. — O bogastvu Vaše hiše niti najmanj ne dvomim. Toda, ker je padla beseda »vzamem«, sem Te hotela opozoriti, da bi bila tatvina, če bi zapravljala brez vednosti staršev, dokler nisi sama solastnica skupnega premoženja. Tu sem je bilo zabrnjeno moje vprašanje od zadnjič. Ali razumeš zdaj? Pozdrav!

Polončka. Odgovor se je nekoliko zakešnil; oprosti! — Pripravljati drugim veselje in širiti zadovoljnost, je večja umetnost, kakor si kdo misli. K temu ne spada samo to, da svoje veselje pokažemo drugim, ampak mnogo bolj to, da se uživimo v bistvo drugega. Zato nesebična ljubezen najbolj zna razveseliti. Saj nikoli ne misli: Kaj je meni všeč? ampak: Kaj prija bližnjemu v teh razmerah? Vsak človek je drugačen, imel je drugačno vzgojo, drugačne vplive, ko je doraščal kakor jaz. Kako naj potem vplivam nanj, da bo v njegovo korist? Če bi vsak človek iz globin svoje duše dal svojemu bližnjemu svoje najboljše, potem bi bilo življenje prekrasna slika: vse različnosti bi se strnile v prelepo harmonijo. — To-le premisli malo! Potem pa vse ob svojem času: molitev, delo, razvedrilo, pouk! — Bolj kot Tvoje besede pa naj dela Tvoj zgled! Pa ne s tisto vzvišeno, sebe povzdigujočo sebičnostjo! Glejte, me..., ampak s sestrsko preprostostjo: Dajmo, napravimo to... Kaj ne, da se boš zopet kmalu oglasila?

Akvilina. Prav je, da si prišla v naš kotiček, saj je zato, da se razgovorimo o raznih stvareh. Seveda je hudo, ko nimaš več staršev, pa vidim, da se dela ne bojiš in se ga oprimeš povsod, kjer je treba. Za Tvojo zadevo vidiš razlago v spisu »Moj poklic«. Zdi se mi, da bo to za Tebe nekaj prav primernega in si med tem časom gotovo že vložila prošnjo za sprejem, saj je bilo nedavno v časopisih čitati razpis tečaja in pogoji za sprejem. Seveda porabila boš še dve leti, pa morebiti potem kmalu dobiš službo. Želim Ti prav mnogo uspeha! Pa mi moraš sporočiti, kako bo! Pozdravljena!

Ivanka. Le pridi prihodnjič z obsirnejšim pismom, da se bolje spoznava. Tvojo prošnjo sem oddala g. zdravniku, pa tam poglej za odgovor! Pozdrav!

Minka. Seveda nisem nič huda, ampak še vesela, da si prišla k nam. Čim več nas je, tem več se naučimo druga od druge. Ali ne? Tvoje veselje za izobrazbo odobravam in tudi častihlepnosti mora imeti nekoliko vsako dekle, le v pravi meri jo mora držati. In to, mislim, boš že znala, da se Ti ne sprevrže

v prevzetnost. Za prilogo št. 2 pa ne morem urgirati, ker mi nisi poslala naslova, pod katerim prejemaš »Vigred« in prilogo. Obrni se sama na upravo »Vigredi«, Ljubljana, Ljudski dom!

Ali si že pokazala Vigred sosed? Stori to in skrbi, da se naroči!

Rožni dom

F. T.

Stari mati.

Včasih, ko je Gorjančeva Metka najbolj razburjena, jo vendarle hoče prepričati tihi glas vesti: »Pa kako, da mi je prav naša stara mati tako na poti? Da mi je tolikokrat vsaka njena kretnja, pa vsaka beseda in vsako dejanje tako neskončno zoperno? In da prav takrat, kadar bi morala njej izkazati kakšno ljubav, nikdar ne utegnem? In da se vselej, kadar bi ji morala kaj dopovedati, tako zelo bojim za svoja pljuča in ne morem prav nič kaj zavpiti.

Ah, v celodnevem vrvežu Metka ne more odgovarjati na taka vprašanja! Ona hiti in hiti z delom in je tako zelo zadovoljna, če pri svojem delu ni preveč blizu stare matere, katera v svoji radovednosti venomer nekaj sprašuje ali celo svetuje in ukazuje, kako naj Metka dela. Kaj star človek razume o sedanjem svetu! Metka jo vendar pusti popolnoma pri miru; naj stori tudi ona tako!

V soparnih poletnih nočeh, ko tudi utrujena Metka ne more spati, pa se je pripetilo že večkrat, da je ob polnočnih urah nehote morala poslušati: babica tudi ni spala in Metka je lahko štela, kako so drsele lesene jagode med babičinimi prsti. In Metka je štela Zdravo Marijo za Zdravo Marijo in je morda babičina molitev dosegla, da je začela tiho premišljevat:

»Tudi stara mati je bila nekoč mlada deklica. Takrat pač niso imeli društev in sestankov, da bi se dekleta med seboj pogovorile in nasmejale. Pa so se zato sešle pri preji in pri ličkanju; pri vodnjaku so

postale, se pogovorile in ponagajale, kajti fant sosedovi Micki največkrat pomagali zadeti škaf. Ko so navsezgodaj privale nageljnem in rožmarinu, so se priklicale kar od hiše do hiše, od okna do okna. Dokler se mladostne tovarišice niso razkropile na nove domove. Potem je šala in brezskrbna pesem bolj in bolj tihnila. Vsak dan so prihajale nove težave in nove skrbi. Pa stara mati ni poznala strokovnih knjig, ki bi ji pomagale iz tolikšnih zagat. Le svet starejše sosedegospodinje pa lastna izkušnja, ki je premnogokrat draga, sta jo modrila. Vsak dan je šlo lažje, vsak dan je bilo lepše v njenem Rožnem domu. Kako srečna je bila ob možugospodarju in ob otrocih, ki so tudi odrasli vendarle pridno delali za rodni domek!

Potem pa je v tistih prvih povojnih letih španska vzela očeta-gospodarja. In ni kazalo drugače, kakor da je sin Janez prevzel gospodarstvo in si poiskal ženo. Pravijo, da vsaka gospodinja nerada da kuhalnico iz rok. Mati se ni branila. Saj je vendar upala, da bo tudi mlada dobra kakor lastna hči in bodo tudi naprej skupno delali in skrbeli za Rožni dom. — Pa ni bilo tako. Takoj po prvih tednih je povedala možu, da si ona od nikogar ne bo dala ukazovati. Spremenila je ves hišni red; če se je starica predrznila kaj svariti ali svetovati, se je cmerila in tožila o sitnosti starih ljudi, ki hočejo biti povsod poleg. Kadar je obolelo živinče ali se je dogodilo kaj drugega važnega, je rajše dolgo brskala po knjigah, kakor bi vprašala za svet živi leksikon, staro mater.

Hudo je bilo materi, brez dela pohajkovati po oni hiši, kjer je toliko let gospodinjila in neomejeno vladala. In od samega dolgega časa se je zgodilo, da so se spet naše mladostne tovarišice, sedaj same prevžitkarice in so od sv. maše grede večkrat posedele pod vaško lipo in se pogovarjale. Pa je zvedela mlada in se razjezila, da mati raznašajo po vasi, kar se zgodi v domači hiši in da ona tega nikakor ne bo trpela.

Sedaj mati navadno sede pod tepko in varujejo najmanjšega — večji gredo z mladima v polje — in branijo, da koklja ne popelje piščet na sosedov vrt. Drugega dela nimajo. Svetovati in pomagati pri gospodinjstvu ne smejo, ker se mladi ne dajo nadzirati; vpraševati po novicah ni vredno, ker se naglušni starici vsakdo izogne; v vas hoditi ne smejo, ker ni hujših opraviljivk, kot so stare babnice.

Le enega jim ni nikdo prepovedal: da podnevi in ponoči prebirajo rožni venec in molijo za srečo in blagoslov božji pri hiši.

Poletne noči so soparne. Metka ne spi, ampak premišljuje in bi hotela k stari materi, da ji poljubi vele prste, ki prebirajo rožne jagode.

Pridobivajte novih naročnic!

V vsako hišo Vigred!

Gospodinjstvo.

Sadje. Vsako leto opozarja »Vigred« naše gospodinjke, naj v poletnih mesecih ne zamude prilike, da manj trpežno sadje katerekoli vrste, na razne načine konzervirajo, da se tako ohrani za zimski čas užitno. — Ker je »Vigred« že v zadnjih letih prinesla razne nasvete in enostavna, pa preizkušena navodila za pripravljanje sadnih odcedkov in vkuhanje sadja s sladkorjem in brez sladkorja, naj Vigrednice pogledajo v zvezke št. 7, 8 in 9 l. 1927 in zvezke št. 8 in 9 l. 1929.

Gobe pripravljene kot golaž. Osnaži in zreži na listke primerno količino, katerekoli vrste užitnih gob (najboljši so seveda jurčki). V kozico deni par žlic masti, v kateri zarumeni 2 žlici drobno zrezane čebule, prideni na listke zrezane gobe, potresi jih s soljo in papriko ter duši gobe 10 minut. Nato prideni na kocke zrezanega krompirja, prilij

malo vode, in naj vse skupaj vre toliko časa, da se zmečka tudi krompir. Nazadnje prideni še par žlic kisle smetane.

Nadevane breskve. Lepe, debele breskve olup, prereži čez polovico, odstrani koščice, deni breskve v kozico ter prilij malo sadnega mošta ali vina, kozico dobro pokrij in duši breskve, da se malo zmečajo. Nato deni breskve na krožnik, da se ohladi. Medtem pa pretlači skozi sito drobne, a zelo zrele sveže breskve; pretlačenim primešaj zdrobljenih piškotov in par listov rdeče gelatine, raztopljene v soku, v katerem si dušila breskve. S tem nadevom napolni ohlajene breskve in jih polagaj na piškotne rezine. — Lahko pa serviramo breskve tudi brez piškotnih rezin.

Čespljevec. V lonec deni 2 l. lepih, neolupljenih čespelj s koščicami vred. Prideni $\frac{1}{4}$ l. vode, 4 žlice sladkorja ter kuhaj česplje 10 minut (da se razkuhajo). Ker padejo koščice na dno, jih z lahkoto odstraniš, preden daš jed na mizo. Čespljevec je namreč znatno manj okusen, ako odstraniš čespljam koščice pred kuhanjem.

Mešano sadje z opečenim kruhom. Več vrst sadja duši vsako zase. Ohlajeno zloži v skledo v precej visok kup in pri tem menjaj vrsto in barvo sadja. Okrog sadja pa naloži v venec opečene žemljine ali kruhove rezine, kot jih pripraviš za trijet. Rezine naj bodo vse enako velike. Soku, v katerem si dušila sadje, primešaj malo sladkorja, par žlic marmelade, žlico likerja ter oblij z njim kruhove rezine in sadje.

Smetanov pečenjak. V lončku dobro zžvrkljaj 5 žlic kisle smetane, 3 rumenjake in 3 žlice stolčenega sladkorja. Nato prideni še 5 žlic moka, sneg 3 beljakov; deni testo v dobro pomazano pekačo in ga speci. Preden daš pečenjak na mizo, ga potresi po vrhu s sladkorjem. Zraven se poda kak kompot.

Masleni cmoki. 3 žlice presnega masla, 2 celi jajci, 6 žlic moka in 2 žlici mleka dobro vmešaj; nato urno zajemaj testo z majhno žličko in ga zakuhaj v slani vodi. Cmoki naj vro 3—5 minut, nakar jih deni v skledo, po vrhu pa potresi 3 žlice zribanega parmezana.

Zdrobovi cmoki s čespljevcem. V škodelici zžvrkljaj 3 cela jajca v peno. Nato vmešaj toliko pšeničnega zdroba, da dobiš gosto tekočo testo; pokrij škodelico; tako naj ostane testo dobre pol ure. Testo zajemaj z žlico — (zajemaj pri eni strani in rahlo, da ne pade testo skupaj) in zakuhaj cmoke v slano vodo. Vro naj približno 10 minut, da lepo narastejo. Kuhane zloži v skledo, oblij s čespljevcem ter jih daj na mizo kot samostojno jed.

Darujte za Vigredin tiskovni sklad!

Zdravstvo.

Odgovarja dr. M. Justin.

1. Neka bolnica prosi pregleda v zdravniški ordinaciji in se boji priti. Brez skrbi, kar pridite in povejte, kar Vam je na srcu. Vsak zdravnik rad bolniku pomaga in je vesel, če more. Seveda se pismeno ne more vse natančno urediti, ker je treba pregleda. Saj denar tudi ni glavna stvar na svetu.

2. Neka 27 let stara, 10 let že kot šivilja nameščeno dekle prosi pojasnila radi bolečin v prsih, neredne perijode in hude zmučenosti in nima veselja ne do dela ne do jela. Glava jo boli vsak dan. Pozimi je boljše. Dela pa vse polno nagromadenega. Tu je svetovati, da

gre na rentgenološko preiskavo v Ljubljano. Rentgenova slika ne laže in pove, kar se vidi na pljučih. Šivilje, delavke v predilnicah, sobarice in dekleta, ki imajo premalo zraka in so večidel po sobah zaposlene in premalo počitka, kaj rade zbole na pljučih. Seveda pa včasih človek preje čuti to (hitro se zmuči, apetit ponehuje, glava boli, temperatura preko 37° nastopa, počitek ni več tako sladak, kratkoma človek telesno in duševno postaja nezadovoljen), včasih človek to čuti že preje, predno se more kaj dokazati tudi z rentgenom, vendar je ta neobhodno potreben, da se zasiguramo, če je kaj nevarnega in opustimo to nezdravo okolico in sprejemo kakega pol leta v svrhu okrepitve zdravja. To Vam svetujem — tako naredite, dokler je čas.

Dobre knjige

Rene Bazin: Iz vse svoje duše. Roman. Poslovenil Niko Kuret. Ljudska knjiznica 34. zv. V Ljubljani 1930. Založila Jugoslovanska knjigarna. Str. 222. Cena 28 Din, v platno vezani knjigi 40 Din. — Bazin, ta znameniti francoski pisatelj, član akademije, je tudi nam Slovincem že dobro znan po svojem romanu »Gruda umira«, ki ga je izdala med vojno Leonova družba. Vsak se bo zato gotovo razveselil nadaljnjega njegovega prevoda, zlasti pa še tega. Socialnih romanov nimamo Slovenci doslej skoro nobenih, ne v izvirniku in ne v prevodih, zato nam bo ta še prav posebno dobrodošel, saj je današnjemu zmaterializiranemu rodu nežna in prepričevalna beseda tega velikega francoskega katoličana potrebna kot vsakdanji kruh. Pisatelj nam riše v tem romanu življenjsko pot revne proletarke, modistke Henriette, ki se po trdih in trpkih življenjskih izkušnjah odreče ljubezni in posveti »Iz vse svoje duše« redovniškemu življenju ter lajšanju telesne in duševne bede vseh ponižanih, razžaljenih, zapuščenih in

izgubljenih. Iz vsega romana veje diih najfinejše nežnosti in globoke prepričevalnosti, pri tem se pa razvija zgodba s tako zanimivostjo in napetostjo, da človek romana ne bo odložil, preden ni dosegel zadnje strani. Naj bi si ga nabavila prav vsaka delavska rodbina, vsako delavsko dekle.

Mirko Kunčič: Najdenček Jokec. (Iz torbe Kotičkovega strička, zvezek 1.) (Cena: broš. 26 Din, vez. 36 Din.) — »Najdenček Jokec« je izhajal v »Slovenčevu« mladinski prilogi. Vseobča želja naših malih in njihovih staršev je bila, da naj pripovedka izide v posebni knjigi. Ta želja se jim je izpolnila — Jugoslovanska knjigarna jo je pravkar izdala v naravnost razkošni opremi. Krasi jo nebroj posrečenih slik, ki so popolnoma v skladu z vsebino. Človek je vesel, če jo vidi in bere, zakaj brez pretiravanja moramo priznati, da je to prva in edina knjiga, ki je izšla pri nas v povojnih letih in ki je pristno mladinska. Zato pa bo ostala trajna last naše mladine, ki je ne bo mogla pogrešati nič več.

Iz uredništva in uprave.

1. Vigrednicam, ki žele naj jim uprava »Vigredi« pojasni, zakaj jim je junija poslala položnice, četudi imajo naročnino za I. polletje že poravnano, sporočamo, da to ni bila nikaka pomota. Prosimo, da po položnici nakažejo takoj naročnino za II. polletje. Saj je tudi pri drugih listih treba poravnati naročnino vnaprej.

2. Pri urgencijah za list ali prilogo je treba navesti točen naslov, ker drugače jih ni mogoče vpoštevati.

3. Knjige »Ženinom in nevestam« knjigarna nima več v zalogi.

4. Ocena vposlanih literarnih prispevkov izide v prihodnji številki.

5. Rev. Schiffrer, Milwaukee, Amerika: Naslov hrvatskega ženskega lista »Za vjeru i dom« je: Zagreb, Pejačičev trg, 15-I.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašić) v Ljubljani, Ljudski dom. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljudskem domu.

V VSAKO HIŠO!

Zagreb, Pejačevićev trg br. 13
Sarajevo, Vrbanja ulica br. 4
Čelje, Breg štey. 33 - - -

*Na solncu
in ob morju.*

*varujejo nežno kožo
Elida kreme.*

Pred solnčanjem, kopanjem in spanjem-Elida Creme de chaque heure!

Po kopelji in vsak čas podnevi Elida Creme de chaque heure.

ELIDA